

tortalanul csurdogáló érként kezdődik, hogy hatalmas, erős folyóvá duzzadjon, úgy ömöljék – táncoltatott labdával a hátán – bele a tengerbe...” A történet úticélja tehát a tenger, a narrátoré viszont a haza. De ami ezekben az Újvidék és a pesti Király utca között cikázó epizódokban megragadható, az inkább a hazatérés, a megérkezés állandó elmaradása, örökös hiánya. Így lesz elbeszélőnknek – jobb híján – „maga a hiányos nyelv a hordozható, költöztethető jó-rossz hazája...” Ezért a fenti folyóhasonlat sem annyira egy valahonnan valahová tartó krónikára, mint inkább a nyelvi megformálásra vonatkozik.

A következetes szabálytalanságba, a labdatáncoltatásba pedig már minden belefér. Lehet útleírás, esszé, legenda a lápi tündérről, „tudományos” értekezés a sellókról vagy épp naplószerű visszaemlékezés – bármi, amit az elbeszélés magával tud sodorni. Sokat bír, sokat is visz ez a nyelv. Feltűnően gazdag és feltűnően nincs köze a Király utcához. Az elbeszélő saját szókincsével és mondatainak dallamával igazolja története állítását. Nem, Balázs Attila tényleg nem érkezett meg, nem lett belőle pesti író – és ezért mi, itthon levők, itthon olvasók hálával tartozunk neki.

NAGY IMOLA DÓRA

(*Árkád–Palatinus, Budapest, 2003,*
257 oldal, 2190 Ft)

MURÁNYI ZITA:

Tükörpalota

A szerző – míg el nem felejem: Bródy Sándor-díjjal jutalmazott – első kisregényében nem új, nem is ismeretlen téma boncolgatását, körülfaragását tűzte ki célul. Jelesül életének hozzávetőlegesen első tíz esztendejéről ír. A borítón az áll: *Tükörpalota*, ámde a címlapon már az is szerepel alatta: *Mozaik*. Ez pedig fontos lesz az alábbiakban. Mégpedig azért, mert megvilágítja (s e helyütt szó szerint is akár, mert egy mozaikból épített vagy azzal kirakott *tükörpalota* igen finom [s nem csak szó-] játék), szóval úgy hiszem, megvilágítja e kissé fragmentált regény struktúráját. Aláhúztam, s ideírom most, mire gondolok: „Akár egy jól megkomponált zeneműben az élet, több szólam váltotta egymást, nem szabályos sorrendben, de nem is össze-vissza, improvizatív jellegét hangsúlyozva a darabnak.” Ez a három-négy sor a *Lassú éjés* című fejezetből való, s az apuka öngyújtó-lángjának táncáról beszél. Vagy hát (ha így jobban tetszik, s nekem mindenképpen) arról a káoszról, ami mindazt/ mindezt a kiszámíthatatlanságot generálja. Merthogy hiába van ilyen-olyan tudományunk, képtelenség, egyszerűen képtelenség kitalálni, merre fog megmozdulni egy akár zárt térben meggyújtott „öngyufa” lángja. Mint ahogy épp oly képtelenség megsejteni a pár naposan alukáló Nácisz-

ról (a néhol egyes szám első, máshol harmadik személyben elbeszélő főhős-süinkről), mi is lesz majd belőle, ha nagy lesz. Hogy merre fog ő ugyan- ebben a káoszban hajladozni-táncolni. Minderre csak azért tartottam fontosnak kitérni, mert Murányi Zita legfontosabb kérdése érzésem szerint ez.

Könyvében egészen szisztematikusan érinti azokat a tipizálható pontokat, állomásokat, amelyek mindezek alakulását nagyban befolyásolják majd – magától értetődően – felnőtt életében is. Kezdve azzal, hogy milyen legyen a gyerekszoba színe. Avagy miként vetülnek ki a meg nem valósult szülői ambíciók az őket még szorosabban összekötő gyermekükre? Milyen testi-lelki meg- rázkódásokkal jár egy az átlagnál lényegesen szenzibilisebb kislánynak a balettórák szigora, szépsége? Vagy az első kórházi élmény (nem számítva, természetesen, a születést s az azt követő napokat), ahol ét- vágytalanul és kiközösítve telnek a könyvekkel körberakott ágyban a napok? Ahol a fantázia még jobban meglódul, pedig az egyébként is vág- tázik Nárcisz fejében.

Ismerős kérdések, nem vitás. Tipizálhatóak, ahogyan az főntebb említettet. De a tipizálható „kérdé- sekhez” Murányi Zita – ha szabad így mondanom – ontologikusan kö- zelít. A kényes kérdéseket (teszem azt: az onanizáció gyermekkori csí- rái) mint a „legegyszerűbbeket” (idé- zőjelben, mert nincs olyan, sem a

Tükörpalotában, sem sehol) képes a szubjektumról leválasztani. Ezért is vakarnám a fejem, ha azt kérdeznék: önéletrajzi szövegről van-e itt szó? Merthogy tipikus – tipizálható – igen-nem, nem-igen... „választ” tud- nék csak adni rá, annyi bizonyos.

Mindezekbe a szituációkba illesz- ti (mert, ugye, „több szólam váltja egymást, nem szabályos rendben...”) páratlan képzelőerejének képeit, hang- jait, melyek mintegy második film- ként peregnek párhuzamosan a „fő szál” mellett. Vászánára akárha két ve- títő igyekeznél sugározni gyorsan per- gő kockáit, s „párbajuk” során hol az egyik, hol a másik kerekedik fölül. S ha ritkábban, s inkább érintőlege- sen, de halványan kirajzolódik az a vi- lág is, amelyet a szerző gyerekként megismerhetett, megismert. Vagyis a nyolcvanas évek középosztálybéli elé- gedettsége, elégedetlensége. A Tra- bantok fogyatkozó száma vagy a ge- nerációk közötti, sokszor áthidalha- tatlanak tűnő szakadék. Murányi Zita *Tükörpalotája*, azt gondolom, az, ami: egy üvegcserepekkel és rendre nem várt alakúra törött csempedara- bokkal kirakott személyes univer- zum. De mert a *személyes* inkább az egyetemes tudatalattit jelöli itt, betér- het, benézhet bárki: hogyan táncol- nak-hajladoznak a kiszámíthatatlan fény sugarak ebben a kozmoszban.

DUKAY NAGY ÁDÁM

(*Stádium Kiadó, Budapest, 2003,*
109 oldal, ármegjelölés nélkül)